

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2020. gada 12. jūnijā
(OR. en)

8514/20

DISINFO 8
HYBRID 10

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāres vārdā parakstījis direktors <i>Jordi AYET PUIGARNAU</i>
Saņemšanas datums:	2020. gada 11. jūnijs
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretārs <i>Jeppe TRANHOLM- MIKKELSEN</i>
K-jas dok. Nr.:	JOIN(2020) 8 final
Temats:	KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI, EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI Ar Covid-19 saistītās dezinformācijas apkarošana, pamatojoties uz faktiem

Pielikumā ir pievienots dokuments JOIN(2020) 8 *final*.

Pielikumā: JOIN(2020) 8 *final*

EIROPAS
KOMISIJA

SAVIENĪBAS AUGSTAIS
PĀRSTĀVIS ĀRLIETĀS UN
DROŠĪBAS POLITIKAS
JAUTĀJUMOS

Briselē, 10.6.2020.
JOIN(2020) 8 final

**KOPĪGS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, EIROPADOMEI, PADOMEI,
EIROPAS EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU
KOMITEJAI**

Ar Covid-19 saistītās dezinformācijas apkarošana, pamatojoties uz faktiem

IEVADS

Covid-19 (“koronavīrusa”) pandēmiju pavada vēl nepieredzēta “infodēmija”¹. Ar vīrusu saistītās informācijas gūzma,² kas bieži vien ir nepatiesa vai neprecīza un ātri izplatās sociālajos plašsaziņas līdzekļos, Saskaņā ar Pasaules Veselības organizācijas (“PVO”) vērtējumu var radīt apjukumu un neuzticēšanos un apdraudēt efektīvu sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu veikšanu.

Šī “infodēmija” ekspluatē cilvēku primārās bailes. Sociālās norobežošanās pasākumu dēļ miljoniem cilvēku ir bijuši spiesti palikt savās mājās, un attiecīgi pieaugusi sociālo plašsaziņas līdzekļu izmantošana, tostarp izmantojot tos kā informācijas ieguves veidu, savukārt tiešsaistes platformas, faktu pārbaudītāji un sociālo plašsaziņas līdzekļu lietotāji ziņo par miljoniem nepatiesu vai maldinošu ziņu³. Tā kā vīruss ir jauns, nepilnīgās zināšanas par to veicina maldinošu vēstījumu izplatīšanos.

Pamatojoties uz Rīcības plānu dezinformācijas apkarošanai⁴, ir vajadzīga mūsu demokrātiskajās vērtībās balstīta saskaņotāka rīcība, lai novērstu riskus atvērtai sabiedrībai. Mūsu kopīgās vērtības un demokrātiskās iestādes, tostarp vārda brīvība un brīvi un plurālistiski plašsaziņas līdzekļi, ir pamatā mūsu sabiedrības noturībai pret Covid-19 pandēmijas radītajām problēmām.

Atbildot uz Eiropadomes locekļu⁵ un ES ārlietu ministru⁶ aicinājumu, kā arī uz Eiropas Parlamenta paustajām bažām, šajā kopīgajā paziņojumā galvenā uzmanība pievērsta tūlītējai reaģēšanai uz dezinformāciju, kas saistīta ar koronavīrusa pandēmiju, apskatot jau veiktos pasākumus un konkrētas turpmākās darbības, kuras var ātri sākt īstenot, pamatojoties uz esošajiem resursiem.

Tajā arī uzsvērtas jomas, kurās krīze ir norādījusi uz nopietnākām problēmām, kas turpmāk jāizvērtē, ņemot vērā krīzes attīstību, un jāiekļauj plašākā pieejā demokrātijas stiprināšanai, kas tiks izklāstīta Eiropas Demokrātijas rīcības plānā, kā paziņots priekšsēdētājas fon der Leienas politikas pamatnostādņēs⁷. Plāna mērķis būs vēl vairāk stiprināt ES darbu cīņā pret dezinformāciju un pielāgoties mainīgajiem draudiem un manipulācijām, kā arī atbalstīt brīvus un neatkarīgus plašsaziņas līdzekļus. Topošais

¹ Šo terminu ir lietojusi un aprakstījusi PVO: “infodēmija ir pārmērīgs informācijas apjoms par problēmu, kas apgrūtina risinājuma atrašanu. Tā var izplatīt maldinošu informāciju, dezinformāciju un baumas ārkārtas situācijā veselības jomā. Infodēmija var kavēt efektīvu sabiedrības veselības aizsardzības pasākumu veikšanu un radīt apjukumu un neuzticēšanos iedzīvotāju vidū”; https://www.who.int/docs/default-source/coronaviruse/situation-reports/20200305-sitrep-45-covid-19.pdf?sfvrsn=ed2ba78b_4

² Eiropas Komisijas veiktais ikdienas mediju monitorings norāda uz simtiem tūkstošu ar Covid-19 saistītu rakstu (https://ec.europa.eu/jrc/en/covid-19-media-surveillance?solrsort=ds_created%20desc) un miljoniem pieminējumu sociālajos plašsaziņas līdzekļos visā pasaulē.

³ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/corona_fighting_disinformation.pdf

⁴ JOIN(2018) 36 final, 2018. gada 5. decembris

⁵ Eiropadomes locekļi 2020. gada 26. martā vienojās par kopīgu paziņojumu, apņemoties noteikti vērsties pret dezinformāciju ar pārredzamu, savlaicīgu un faktos balstītu paziņojumu par veiktajām darbībām, un stiprināt savu sabiedrību noturību. Komisija un Augstais pārstāvis tika lūgti pilnībā iesaistīties un ziņot Padomei par mūsu kopīgajiem centieniem. <https://www.consilium.europa.eu/media/43076/26-vc-euco-statement-en.pdf>

⁶ 2020. gada 3. aprīlī ES ārlietu ministri puda bažas par dezinformāciju un maldinošu informāciju, kā arī apstiprināja, ka nepieciešams turpināt cīņu pret negatīvo ietekmi uz sabiedrību, cilvēku dzīvi un sabiedrības veselību. Viņi uzsvēra, ka ir jāpastiprina kopīgie centieni dezinformācijas apkarošanai, cieši sadarbojoties ES iestādēm, dalībvalstīm un sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem. <https://www.consilium.europa.eu/lv/meetings/fac/2020/04/03>

⁷ https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/political-guidelines-next-commission_lv.pdf

Digitālo pakalpojumu likums,⁸ kas regulē digitālos pakalpojumus, ir daļa no šīs visaptverošās pieejas.

Līdz šim veiktie ES pasākumi pret dezinformāciju

Eiropas Komisija un Augstā pārstāve 2018. gadā izklāstīja savu pieeju dezinformācijas apkarošanai⁹. Rīcības plāns dezinformācijas apkarošanai bija balstīts uz Eiropas vērtībām un pamattiesībām, jo īpaši vārda brīvību. Tajā izklāstīta visu sabiedrību aptveroša pieeja, kas stiprinātu sadarbību starp galvenajiem dalībniekiem, piemēram, valsts iestādēm, žurnālistiem, pētniekiem, faktu pārbaudītājiem, tiešsaistes platformām un pilsonisko sabiedrību. Plāna pamatā bija pieredze, kuru kopš 2015. gada guvusi Austrumu Stratēģiskās komunikācijas operatīvā grupa, kas izveidota Eiropas Ārējās darbības dienestā (EĀDD), lai vērstos pret dezinformācijas kampaņām, kuru izcelsme ir Krievijā.¹⁰ Svarīga 2018. gada rīcības plāna daļa bija mudināt platformas īstenot pašregulācijas prakses kodeksu dezinformācijas jomā, par kuru tās vienojās pēc Komisijas 2018. gada aprīļa paziņojuma¹¹. 2019. gada martā tika izveidota ātrās brīdināšanas sistēma, kuras mērķis ir savienot dezinformācijas apkarošanas ekspertus no ES iestādēm un dalībvalstīm un veicināt analīzes un paraugprakses apmaiņu starp valdībām, piemēram, attiecībā uz proaktīvu saziņu un efektīvu reaģēšanu. Vēl viens būtisks rīcības plāna elements bija pastiprināta starptautiskā sadarbība, piemēram, saistībā ar G7 un Ziemeļatlantijas līguma organizāciju (NATO). Turklāt Eiropas Komisija un Eiropas Parlaments ir izstrādājuši aktīvu komunikācijas politiku un mītu atmaskošanas metodiku, tostarp pasākumus reģionālā un vietējā līmenī.

1. COVID-19 INFODĒMIJAS GALVENĀS PROBLĒMAS UN TURPMĀKIE PASĀKUMI TO RISINĀŠANAI

Covid-19 “infodēmija” ir prasījusi ātru ES un tās dalībvalstu reakciju. Dezinformācijai var būt smagas sekas: tā var novest pie tā, ka cilvēki ignorē oficiālos ieteikumus veselības jomā un iesaistās riskantā uzvedībā, vai negatīvi ietekmēt mūsu demokrātiskās iestādes, sabiedrību, kā arī mūsu ekonomisko un finansiālo situāciju. Līdztekus ārvalstu un vietējo dalībnieku īstenotām mērķtiecīgām dezinformācijas kampaņām, kuru mērķis ir graut mūsu demokrātiju un ES un valsts vai reģionālo iestāžu uzticamību, krīze ir pavērusi iespējas jauniem riskiem, kuru rezultātā iedzīvotāji varētu tikt ekspluatēti vai ciest no noziedzīgas prakses. Lai apkarotu dezinformāciju, maldinošu informāciju un ārvalstu veiktas ietekmēšanas operācijas un uzlabotu iedzīvotāju noturību, tostarp ar proaktīvas un pozitīvas komunikācijas palīdzību, jāizmanto ES rīcībā esošie instrumenti, kā arī jāsadarbojas ar dalībvalstu kompetentajām iestādēm, pilsonisko sabiedrību, sociālo plašsaziņas līdzekļu platformām un starptautiskā mērogā¹². Šis darbs ir jāveic, pilnībā ievērojot vārda brīvību un citas pamattiesības un demokrātiskās vērtības.

⁸ Notiek sabiedriskā apspriešana: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/ip_20_962

⁹ 2018. gada “Rīcības plāns dezinformācijas apkarošanai” (JOIN(2018) 36 final, 2018. gada 5. decembris) balstās uz politikas pieeju, kas definēta Komisijas paziņojumā “Vēršanās pret dezinformāciju tiešsaistē: Eiropas pieeja”, COM(2018) 236 final, 2018. gada 26. aprīlis.

¹⁰ Operatīvā grupa izstrādā komunikācijas produktus un kampaņas, kuru mērķis ir labāk izskaidrot ES politiku Austrumu partnerības valstīs (Armēnijā, Azerbaidžānā, Baltkrievijā, Gruzijā, Moldovā un Ukrainā). Tā arī atbalsta plašākus ES centienus, kuru mērķis ir stiprināt plašsaziņas līdzekļu vidi šajā reģionā. Tā ziņo par dezinformācijas tendencēm un analizē tās, izskaidro un atmasko dezinformācijas vēstījumus un uzlabo izpratni par dezinformāciju, kuras izcelsme ir Krievijas valsts un Krievijas avoti.

¹¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/code-practice-disinformation>

¹² Stāku informāciju par ES reakciju uz dezinformāciju skatīt: https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/corona_fighting_disinformation.pdf
https://eeas.europa.eu/topics/countering-disinformation_en

Šis neizsmeļošais piemēru saraksts ilustrē Covid-19 krīzes laikā piedzīvotās situācijas sarežģītību.

- Izplatītā informācija ietver bīstamu nepatiesu un maldinošu informāciju par veselības aprūpi, kā arī nepatiesus apgalvojumus (piemēram, “roku mazgāšana nepalīdz” vai “koronavīruss apdraud tikai vecāka gadagājuma cilvēkus”). Šāds saturs ne vienmēr ir nelikumīgs, bet var tieši apdraudēt dzīvību un nopietni kaitēt pandēmijas ierobežošanas centieniem. Viens no atbildes pasākumu veidiem ir galvenajiem dalībniekiem, piemēram, valsts iestādēm, plašsaziņas līdzekļiem, žurnālistiem, tiešsaistes platformām, faktu pārbaudītājiem un pilsoniskajai sabiedrībai darīt pieejamu un viegli pamanāmu ticamu ar veselību saistītu saturu. Vēl viens mērķis ir palielināt iedzīvotāju spēju atpazīt šādu dezinformāciju un reaģēt uz to. Ja šāda rīcība ir nelikumīga, kompetentajām iestādēm būtu pret to jāvēršas saskaņā ar piemērojamām tiesību normām.
- Tā kā sazvērestības teorijas var apdraudēt cilvēku veselību, kaitēt mūsu sabiedrību saliedētībai un var izraisīt publisku vardarbību un sabiedriskus nemierus (piemēram, sazvērestības teorijas un mīti par to, ka 5G iekārtas izplata Covid-19, ir radījuši uzbrukumus mobilajām antenām; sazvērestības teorijas par konkrētu etnisku vai reliģisku grupu, kas ir Covid-19 izplatīšanās pamatā, piemēram, ir vērojams satraucošs pieaugums ar Covid-19 saistītā antisemitiskā saturā), ir nepieciešams stiprināt visas sabiedrības iesaisti, tostarp kompetentās iestādes, plašsaziņas līdzekļus, žurnālistus, faktu pārbaudītājus, pilsonisko sabiedrību un tiešsaistes platformas, un iekļaut, piemēram, vēstījumu ātru atmaskošanu, satura ranžējuma pazemināšanu, iespējamu dzēšanu vai pret kontiem vērstas darbības.
- Uz nelikumīgu naida runu (kuras iemesls ir, piemēram, dezinformācija par konkrētu etnisku vai reliģisku grupu, kas tiek vainota Covid-19 izplatīšanās, piemēram, satraucošs pieaugums ar Covid-19 saistītā rasistiskā un ksenofobiskā saturā) attiecas noteikumi par nelikumīga satura izņemšanu, ko veic platformas un iestādes, kā arī pret to vērstas kompetentās iestādes saskaņā ar dalībvalstu krimināltiesību aktiem atbilstīgi Ieteikumam par pasākumiem efektīvai cīņai pret nelikumīgu saturu tiešsaistē¹³.
- Patērētāju krāpšana (piemēram, “brīnumlīdzekļu” pārdošana, piedāvējot tiem nepamatotas veselību stiprinošas īpašības) ir nelikumīga, un pret to ir jāvēršas patērētāju aizsardzības iestādēm un tiešsaistes platformām.
- Lai vērstos pret kibernetizāciju (piemēram, uzlaušanu un pikšķerēšanu, izmantojot saites, kas saistītas ar Covid-19, nolūkā izplatīt ļaunprogrammatūru), ir nepieciešama tiesībaizsardzības iestāžu tieša rīcība, kā arī iedzīvotāju izpratnes veicināšanas kampaņas¹⁴.
- Ārvalstu dalībnieki un dažas trešās valstis, jo īpaši Krievija¹⁵ un Ķīna,¹⁶ ir iesaistījušās mērķtiecīgās ietekmēšanas operācijās un dezinformācijas kampaņās saistībā ar Covid-19 Eiropas Savienībā, tās kaimiņvalstīs un pasaulē, cenšoties graut demokrātiskas

¹³ Komisijas Ieteikums (2018. gada 1. marts) par pasākumiem efektīvai cīņai pret nelikumīgu saturu tiešsaistē (C(2018) 1177 final).

¹⁴ Lai gan dezinformācijai pašai par sevi nav krimināltiesiska rakstura, daži tās aspekti varētu būt saistīti ar noziedzību. Eiropols ir izveidojis Covid-19 lapu, lai palīdzētu iedzīvotājiem un uzņēmumiem aizsargāt sevi <https://www.europol.europa.eu/staying-safe-during-covid-19-what-you-need-to-know>.

¹⁵ www.EUvsDisinfo.eu savā publiski pieejamajā datubāzē ir identificējis vairāk nekā 500 prokremliskās dezinformācijas piemērus, un EĀDD savos publiskajos analītiskajos ziņojumos ir aprakstījis ārvalstu darbības.

¹⁶ Skatīt, piemēram: <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid19-pandemic-updated-23-april-18-may/>

diskusijas un saasināt sabiedrības polarizāciju, kā arī uzlabot savu tēlu Covid-19 kontekstā.

Ņemot vērā iepriekš minēto, viena no šajā krīzē gūtajām atziņām ir nepieciešamība skaidri nošķirt dažādos nepatiesa vai maldinoša satura veidus, ko atklājusi šī “infodēmija”, un pielāgot atbilstošus atbildes pasākumus. Šajā nolūkā ir svarīgi vispirms nošķirt nelikumīgu saturu, kā noteikts tiesību aktos, no satura, kas ir kaitīgs, bet nav nelikumīgs. Otrkārt, ir svarīgi noteikt, vai pastāv nodoms maldināt vai radīt kaitējumu sabiedrībai, vai gūt ekonomisku labumu. Ja šāda nodoma nav, piemēram, ja iedzīvotāji labticīgi dalās nepatiesā informācijā ar draugiem un ģimeni, attiecīgo saturu var uzskatīt par maldinošu informāciju; savukārt, kā noteikts Komisijas 2018. gada aprīļa paziņojumā¹⁷, šāda nodoma esība kvalificētu saturu kā dezinformāciju.

Trešo valstu dalībnieki ietekmēšanas operācijās var izmantot virkni darbību, tostarp iepriekš minētās metodes, dažādās kombinācijās. Šajā ziņā dezinformācija var būt daļa no ietekmēšanas operācijas; bieži tiek izmantotas citas manipulatīvas iejaukšanās darbības un taktika¹⁸, piemēram, amplifikācija manipulatīvas rīcības rezultātā, viltotu vai neautentisku kontu koordinēta izmantošana, automatizēti roboti un citi veidi, kā mākslīgi palielināt satura popularitāti. Šāda koordinācija liecina par nodomu izmantot nepatiesu vai maldinošu informāciju, lai radītu kaitējumu.

Ņemot vērā kaitējuma pakāpi, nolūku, izplatīšanas veidu, iesaistītos dalībniekus un to izcelsmi, ir vajadzīga atbilstoša visas sabiedrības reakcija. Tādējādi maldinošas informācijas problēmu var risināt, izmantojot mērķtiecīgus atspēkojumus un mītu atmaskošanu, kā arī plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes iniciatīvas; savukārt dezinformācija ir jāapkaro, izmantojot citus līdzekļus, tostarp valdību veiktos pasākumus, kā cita starpā izklāstīts Rīcības plānā dezinformācijas apkarošanai. Platformām ir jāierobežo koordinēta manipulatīva rīcība un jāpalielina pārredzamība attiecībā uz ļaunprātīgām ietekmēšanas operācijām.

Visi iepriekš minētie tiesiskās aizsardzības līdzekļi būtu jāīsteno, pilnībā ievērojot pamattiesības, jo īpaši vārda brīvību.

Pieredze saistībā ar Covid-19 krīzi liecina, ka ES publiskā politika varētu gūt labumu no saskaņotākas un ātrākas reakcijas. Lai īstenotu pārdomātu un efektīvu pieeju šo jautājumu risināšanai, ir vajadzīga padziļināta problēmas izpratne un pierādījumi par tās ietekmi. Covid-19 krīzei attīstoties, ES ir jāturpina pilnveidot savas darbības, lai novērstu atklātos trūkumus un labāk izprastu un prognozētu gaidāmās problēmas. Piemēram, turpina izplatīties dezinformācija un maldinoša informācija par iespējamu Covid-19 vakcīnu un tā, visticamāk, sarežģīs vakcīnu ieviešanu, tiklīdz tās būs pieejamas. Lai sekotu šo problēmu attīstībai un efektīvi uz tām reaģētu, svarīga būs kopā ar PVO un tiešsaistes platformām veikta koordinācija un sadarbība ar dalībniekiem gan ES, gan pasaules līmenī.

Balstoties uz līdzšinējo pieredzi cīņā pret dezinformāciju, kas saistīta ar Covid-19, ES var veikt turpmākas konkrētas un īstermiņa darbības, lai palīdzētu dot iespējas iedzīvotājiem, veidojot labāku sadarbību ES iekšienē un ar partneriem visā pasaulē. Visām ES iestādēm ir jāiesaistās kopīgos centienos un jāatbalsta dalībvalstis, nodrošinot pievienoto vērtību, piemēram, to analītiskās spējas un platformu pieejamību.

¹⁷ Skatīt 9. zemsivētras piezīmi.

¹⁸ Padomes secinājumi “Papildu centieni uzlabot noturību un novērst hibrīddraudus” (2019. gada 10. decembra dokuments 14972/19).

Šīs darbības būtu jāizmanto arī turpmākajā ES darbā dezinformācijas apkarošanas jomā, jo īpaši gaidāmajā Prakses kodeksa un Eiropas demokrātijas rīcības plāna izvērtēšanā. Problēmas drošības aspekts būtu jāatspoguļo arī jaunajā drošības savienības stratēģijā.

2. STRATĒGISKĀS KOMUNIKĀCIJAS STIPRINĀŠANA ES UN ĀRPUS TĀS

Kopš Covid-19 krīzes sākuma iedzīvotāju veselības aizsardzībā būtiska nozīme ir bijusi skaidrai un pieejamai saziņai un precīzai informācijai. Papildus valstu informācijas kanāliem ES ir bijusi nozīmīga loma šajā procesā, izmantojot savas iestādes, informācijas izplatītājus un tīklus dalībvalstīs, kaimiņvalstīs un ārpus tām. Darbs ietvēra efektīvus proaktīvus komunikācijas centienus veicināt pārbaudāmas un uzticamas informāciju par veselību izplatīšanu,¹⁹ informētu iedzīvotājus un trešo valstu partnerus par ES darbībām krīzes pārvarēšanā,²⁰ kā arī uzlabotu izpratni par dezinformācijas riskiem. Komisija 2020. gada martā izveidoja īpašu tīmekļa vietni, kas atspēko nepatiesus apgalvojumus par Covid-19, popularizējot uzticamu saturu un palīdzot nošķirt faktus no izdomas, piemēram, lai vērstos pret vēstījumiem par solidaritātes trūkumu ES²¹.

Tāpat kā pandēmija, arī “infodēmija”, kas saistīta ar Covid-19, ir globāla problēma. Kopš krīzes sākuma Komisija un Augstais pārstāvis, kā arī dalībvalstis ir cieši sadarbojušās starptautiskos forumos, piemēram, G7 (un jo īpaši tā ātrās reaģēšanas mehānismā) un NATO. EĀDD ir arī pastiprinājis centienus, kuru mērķis ir atmāksot ārvalstu veiktās ietekmēšanas operācijas, regulāri publicējot ziņojumus, kuros analizēta informācijas vide šajā jomā, un daloties savos konstatējumos ar pilsonisko sabiedrību, plašsaziņas līdzekļiem un ekspertu kopienām²². ES ātrās brīdināšanas sistēma ir izmantota, lai apmainītos ar informāciju un analīzi nolūkā radīt visaptverošu priekšstatu par informācijas vidi, kas saistīta ar Covid-19. Eiropols ir izdevis īpašu ziņojumu²³ un sistemātiski uzrauga Covid-19 pandēmijas ietekmi uz kibernetiskās drošības vidi, sniedzot atjauninātus draudu aprakstus un novērtējumus par iespējamām turpmākām norisēm šajā noziedzības jomā. Plašākā nozīmē ES, īstenojot mērķtiecīgas komunikācijas kampaņas visā pasaulē, ir centusies vērsties pret maldinošiem vēstījumiem, piemēram, to, ka ES it kā neesot sniegusi palīdzību partneriem. Tās ir veiktas ciešā sadarbībā ar PVO. Ņemot vērā riskus un draudus, ko rada ārvalstu veiktās ietekmēšanas operācijas, un pat ņemot vērā kopš krīzes sākuma veiktos pasākumus, joprojām ir jāuzlabo ES spēja sniegt savlaicīgu, konsekventu, saskaņotu un redzamu vēstījumu ārējai auditorijai pasaulē, īpašu uzsvāru liekot uz ES tuvākajām kaimiņvalstīm, Āfriku, Āziju un Latīņameriku.

Rīcība

- Komisija un Augstais pārstāvis:
 - turpinās ieguldījumus stratēģisko komunikācijas spēju attīstībā saskaņā ar Rīcības plānu dezinformācijas apkarošanai un pastiprinās sadarbību un koordināciju ar dalībvalstīm;
 - pastiprinās esošo mehānismu izmantošanu, lai veicinātu konkrētu sadarbību ar dalībvalstīm un starptautiskajiem partneriem stratēģiskās komunikācijas jomā, tostarp izmantojot Komisijas sadarbības kanālus ar dalībvalstīm un EĀDD stratēģiskās komunikācijas darba grupas;

¹⁹ Piemēram, no Eiropas Slimību profilakses un kontroles centra: <https://www.ecdc.europa.eu/en>

²⁰ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response_lv

²¹ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/health/coronavirus-response/fighting-disinformation_lv

²² <https://euvsdisinfo.eu/eeas-special-report-update-short-assessment-of-narratives-and-disinformation-around-the-covid19-pandemic-updated-23-april-18-may/>

²³ <https://www.europol.europa.eu/publications-documents/catching-virus-cybercrime-disinformation-and-covid-19-pandemic>

- izveidos īpašu sadaļu ātrās brīdināšanas sistēmā, lai atvieglotu attiecīgo ar Covid-19 saistīto komunikācijas materiālu apmaiņu starp ES dalībvalstīm un attiecīgajām ES iestādēm;
- turpinās stiprināt ES delegāciju stratēģiskās komunikācijas un publiskās diplomātijas spējas, cieši sadarbojoties ar ES dalībvalstu diplomātisko tīklu un trešo valstu valdībām un pilsonisko sabiedrību.
- Komisijas pārstāvniecības dalībvalstīs aktīvāk iesaistīsies valsts mēroga debatēs, jo īpaši ar sociālo plašsaziņas līdzekļu starpniecību, un sniegs faktos balstītu un vietējai situācijai atbilstošu informāciju.

3. LABĀKA SADARBĪBA EIROPAS SAVIENĪBĀ

Cīņa pret dezinformāciju, maldinošu informāciju un ārvalstu veiktām ietekmēšanas operācijām Covid-19 krīzes laikā ir pierādījusi, ka sadarbība starp ES iestādēm un dalībvalstīm ir būtiska, lai nodrošinātu vēstījumu konsekveni un centieni saskaņotību. Būtu jāveic turpmāki pasākumi, lai racionalizētu un stiprinātu spējas,^{24 25} uzlabotu riska analīzi un turpinātu izstrādāt regulārus ziņojumus. Sadarbībā, kas notiek Eiropas Savienībā, ir jāintegrē arī platformas un citas galvenās ieinteresētās personas, piemēram, valstu kompetentās iestādes, pētnieki un faktu pārbaudītāji.

Lai nodrošinātu, ka visas iniciatīvas ir savstarpēji papildinošas, ir svarīgi uzlabot dalībvalstu informētību par pieejamajiem instrumentiem; krīze ir parādījusi, ka informētība ne vienmēr ir pietiekama. Ir bijuši mēģinājumi uzlabot koordināciju starp dažādiem dalībniekiem, piemēram, izmantojot mijnorādes uz dažādām tīmekļa vietnēm, kas veltītas ar Covid-19 saistītai dezinformācijai, taču salīdzinājumā ar vajadzībām šie mēģinājumi joprojām ir pieticīgi.

Rīcība

- Komisija ierosinās citām iestādēm izveidot un pārbaudīt mehānismus²⁶, kuru mērķis ir esošajās struktūrās uzlabot koordināciju attiecībā uz dezinformāciju, kas saistīta ar Covid-19, un apmainīties ar novērtējumiem un analīzēm.
- Dalībvalstīm būtu plašāk jāizmanto agrīnās brīdināšanas sistēma un citi piemēroti līdzekļi, lai stiprinātu sadarbību ar ES iestādēm un savā starpā, jo īpaši attiecībā uz informācijas vides novērtējumu un situācijas izpratni.
- Pamatojoties uz pieredzi, kas gūta Eiropas vēlēšanu sadarbības tīklā, Komisija veicinās paraugprakses apmaiņu konkrētos jautājumos, kas saistīti ar dezinformāciju, piemēram, vērsanos pie specifiskām mērķgrupām.

4. SADARBĪBA AR TREŠĀM VALSTĪM UN STARPTAUTISKIEM PARTNERIEM

Dezinformācija un ārvalstu veiktas ietekmēšanas operācijas, kas saistītas ar Covid-19, nav vērstas tikai uz ES vai atsevišķām dalībvalstīm. Tās bijušas vērstas arī uz trešām valstīm, starptautiskās sadarbības satvariem un multilaterālismu plašākā nozīmē²⁷.

²⁴ Piemēram, Padomes Informācijas jautājumu darba grupa, agrīnās brīdināšanas sistēma, integrētie krīzes situāciju politiskās reaģēšanas mehānismi (IPCR), Veselības drošības komiteja un krīzes saziņas koordinators tīkls.

²⁵ Skatīt arī Eiropas Parlamenta 2020. gada 17. aprīļa rezolūciju par koordinētu ES rīcību Covid-19 pandēmijas un tās seku apkarošanā, kurā arī aicināts uz ES līmeņa rīcību cīņā pret dezinformāciju, kas saistīta ar Covid-19 (P9_TA-PROV(2020)0054).

²⁶ Piemēram, regulāra kontaktgrupa/iknedēļas videokonferences.

Ņemot vērā dezinformācijas kampaņu radīto risku un draudus, ES ir sākusi sniegt savlaicīgus, konsekventus, saskaņotus un pamanāmus vēstījumus auditorijai visā pasaulē, jo īpaši ES tuvākajās kaimiņvalstīs, Rietumbalkānos un Āfrikā. Piemēram, vairākās valstīs, tostarp Eiropas kaimiņvalstīs, tika izvērstas komunikācijas kampaņas nolūkā vērsties pret vēstījumiem par to, ka ES nesniedz palīdzību trešām valstīm. Komisija un EĀDD arī cieši sadarbojas ar PVO un citiem starptautiskajiem partneriem, tostarp ar *Team Europe* starpniecību, lai nodrošinātu maksimālu pamanāmību ES veiktajām darbībām, kuru mērķis ir sniegt palīdzību Covid-19 jomā, un to pozitīvajai ietekmei vietējā līmenī.

Turklāt, izmantojot esošos ārpolitikas instrumentus, jau ir novirzīti līdzekļi, lai atbalstītu reģionālās valdības krīzes pārvarēšanā, un ir veikti pasākumi ar mērķi atspēkot dezinformāciju, kas var veicināt saspīlējumu un konfliktus konfliktu un krīzes skartās teritorijās, tostarp Sāhelā, Lielo ezeru reģionā, Āfrikas ragā, Tuvajos Austrumos un Latīņamerikā. Turklāt ar Eiropas Demokrātijas un cilvēktiesību instrumentu finansē projektus žurnālistu atbalstam, veicina faktu pārbaudi un cīņu pret dezinformāciju, kas saistīta ar Covid-19.

Sadarbība ar G7 ātrās reaģēšanas mehānismu, NATO un citiem ir palielinājusi informācijas, pasākumu un paraugprakses apmaiņu. Tas ir ļāvis ātrāk apmainīties ar informāciju un pavēris iespējas turpmākām kopīgām darbībām.

Rīcība

- Komisija un Augstais pārstāvis savu attiecīgo pienākumu ietvaros:
 - sadarbosies ar PVO, lai ar efektīva mediju monitoringa starpniecību uzlabotu epidemioloģisko uzraudzību un veicinātu maldinošu un kaitīgu vēstījumu atklāšanu un reaģēšanu uz tiem;
 - atbalstīs sadarbību un paraugprakses apmaiņu cīņā pret dezinformāciju un ārvalstu veiktām ietekmēšanas operācijām visā pasaulē, un šā mērķa sasniegšanai izmantos konkrētus sadarbības pasākumus un atbalsta programmas,²⁸ pamatojoties uz esošajām publiskās diplomātijas programmām²⁹ un izpratnes veicināšanas pasākumiem;
 - pastiprinās informācijas apmaiņu ar attiecīgajiem pilsoniskās sabiedrības un privātā sektora partneriem trešās valstīs par situācijas izpratni un draudu attīstību, cita starpā organizējot konsultācijas, konferences un sabiedriskus pasākumus³⁰;
 - stiprinās esošās partnerības, tostarp ar G7 un NATO, un paplašinās sadarbību ar ANO un reģionālajām organizācijām, tostarp EDSO, Eiropas Padomi un Āfrikas Savienību.
- Saskaņā ar *Team Europe* pasākumu kopumu, kuru mērķis ir atbalstīt partnerus pandēmijas ietekmes novēršanā, un ar ES delegāciju un dalībvalstu vietējo diplomātisko misiju starpniecību veicinās piekļuvi uzticamai informācijai, apkaros dezinformāciju, sadarbosies ar žurnālistiem un plašsaziņas līdzekļiem un atbalstīs

²⁷ Skatīt, piemēram, EĀDD īpašos ziņojumus vietnē *EUvsDisinfo* (<https://euvsdisinfo.eu/>).

²⁸ Skatīt, piemēram, pasākumu “Disinfo Alert”, kas organizēts Tīblisi 2019. gadā: <https://euvsdisinfo.eu/georgia/>

²⁹ Kas jau atbalsta pilsonisko sabiedrību ar mērķtiecīgām darbībām, kuru mērķis ir apkarot dezinformāciju trešās valstīs, piemēram, Krievijā, Brazīlijā un Indonēzijā.

³⁰ Plašāka informācija par pasākumu “Disinfo Horizon” atrodama šeit: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/SPEECH_20_160
<https://euvsdisinfo.eu/disinformation-aims-at-undermining-democracy/>

iniciatīvas, kuru mērķis ir vērsties pret dezinformāciju un maldinošu informāciju trešās valstīs³¹.³²

5. LIELĀKA TIEŠSAISTES PLATFORMU PĀRREDZAMĪBA ATTIECĪBĀ UZ DEZINFORMĀCIJU UN IETEKMĒŠANAS OPERĀCIJĀM

Sadarbība ar sociālo plašsaziņas līdzekļu platformām ir būtisks elements, lai izstrādātu gan visaptverošu problēmas novērtējumu, gan efektīvi reaģētu uz “infodēmiju”. Kopš krīzes sākuma Komisija ir uzsvērusi, ka tiešsaistes platformām ir jānodrošina Prakses kodeksā paredzēto saistību pilnīga īstenošana. Platformu reakcija uz šo problēmu tiek cieši uzraudzīta, lai gan ir grūti ticami novērtēt to darbību savlaicīgumu, pilnīgumu un ietekmi³³.

Tiešsaistes platformas³⁴ ir ziņojušas, ka tās ir pielāgojušas savu politiku, lai novērstu ar Covid-19 saistītos dezinformācijas draudus. Tās ir izplatījušas PVO, valstu veselības aizsardzības iestāžu un profesionālo plašsaziņas līdzekļu sniegtu precīzu un ticamu informāciju par Covid-19³⁵. Tās ir pazeminājušas tāda satura ranžējumu, kurā minētie fakti ir pārbaudīti un atzīti par nepatiesiem vai maldinošiem, un ierobežojušas sludinājumus, kuros reklamēti viltoti produkti un pakalpojumi. Saskaņā ar saviem kopienas standartiem tās ir izņēmušas saturu, kas varētu kaitēt iedzīvotāju veselībai vai ietekmēt sabiedrības drošību³⁶.

Faktu pārbaudītājiem, pētniekiem un pilsoniskās sabiedrības organizācijām ir būtiska nozīme, taču pašreizējās sabiedrības veselības krīzes laikā platformas tiem nav devušas pietiekamas iespējas, piemēram, padarot pieejamus vairāk datu vai piešķirot atbilstošu prioritāti faktu pārbaudēm par saviem pakalpojumiem visās dalībvalstīs. Tādēļ sociālo plašsaziņas līdzekļu platformām ir jāveic papildu centieni un informācijas apmaiņa, kā arī jānodrošina lielāka pārredzamība un pārskatatbildība³⁷. Tāpēc nepieciešams īstenot un stiprināt politiku, ko platformas ir apņēmušas ieviest saskaņā ar Prakses kodeksu.

5.1. TIEŠSAISTES PLATFORMU NOZĪMES PIEAUGUMS KRĪZES APSTĀKĻOS

Platformām būtu jāpadziļina darbs krīzes radīto risku apkarošanā. Iedvesmojoties no pieredzes, kas gūta, uzraugot Prakses kodeksu pirms Eiropas Parlamenta 2019. gada vēlēšanām, Komisija saskaņā ar Kodeksu plāno izveidot dinamisku uzraudzības un ziņošanas programmu, kas vērsta uz ar Covid-19 saistītu dezinformāciju un maldinošu informāciju. Tā būtu jāpaplašina, iekļaujot platformas, kas pašlaik nav parakstījušas Prakses kodeksu³⁸. Tad Komisija ar Eiropas Audiovizuālo mediju pakalpojumu regulatoru grupas (ERGA)³⁹ palīdzību varētu novērtēt platformu politikas ietekmi uz Covid-19

³¹ Skatīt arī: Kopīgs paziņojums Eiropas Parlamentam, Padomei, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejai un Reģionu komitejai “Paziņojums par ES globālo atbildes reakciju uz Covid-19” (JOIN/2020/11 final).

³² Piemēram, tādās konfliktu skartās Āfrikas valstīs kā Centrālāfrikas Republikā vai Kongo.

³³ Turklāt dažas platformas, ko izmanto maldinošas informācijas izplatīšanai (piemēram, *WhatsApp* un *TikTok*), nav iekļautas Prakses kodeksā.

³⁴ Jo īpaši *Google*, *Facebook*, *Twitter* un *Microsoft*.

³⁵ Šajā sakarā platformas ir ieviesušas jaunus rīkus, piemēram, informācijas paneļus, kartītes, iznirstošos logus, kartes un norādījumus, kas lietotājus ved tieši uz ticamiem informācijas avotiem vairākās valodās.

³⁶ Piemēram, nepatiesi apgalvojumi, ka balinātāja dzeršana palīdz izvairīties no vīrusa.

³⁷ Kā to ilustrē, piemēram, *Brookings*: <https://www.brookings.edu/techstream/encrypted-messaging-apps-are-the-future-of-propaganda/>

³⁸ Jo īpaši tās, kas ir īpaši pamanāmas Covid-19 krīzes laikā, piemēram, *WhatsApp* un *TikTok*.

³⁹ Reaģējot uz krīzi, *ERGA* nesen paplašināja savas apakšgrupas dezinformācijas jautājumos pilnvaras, iekļaujot tajās novērtējumu par to, kā platformas reaģē uz šīs ārkārtas situācijas radītajām problēmām.

dezinformācijas un maldinošas informācijas izplatīšanu. Tā arī sniegtu attiecīgu informāciju, lai atbalstītu centienus ierobežot kaitējumu. Tā tiks izmantota arī turpmākajā ES darbā, jo īpaši Eiropas demokrātijas rīcības plānā un digitālo pakalpojumu tiesību aktā.

Rīcība

Platformas tiks aicinātas katru mēnesi darīt pieejamus ziņojumus par to politiku un darbībām, kuru mērķis ir novērst ar Covid-19 saistītu dezinformāciju, iekļaujot ziņojumos šādus elementus.

- *Iniciatīvas ticama satura veicināšanai ES un dalībvalstu līmenī.*⁴⁰. Platformām būtu jāsniedz dati par darbībām, kas veiktas, lai popularizētu informāciju no valstu un starptautiskām veselības aizsardzības aģentūrām, valstu un ES iestādēm, kā arī profesionāliem plašsaziņas līdzekļiem.
- *Iniciatīvas un instrumenti lietotāju informētības uzlabošanai.* Platformām būtu jāsniedz dati par savu politiku īstenošanu nolūkā informēt lietotājus, kad tie saskaras ar dezinformāciju.
- *Manipulatīva rīcība.* Platformām būtu jāziņo par visiem gadījumiem, kad konstatēta sociālo plašsaziņas līdzekļu manipulācija un ļaunprātīgas ietekmēšanas operācijas, kā arī par koordinētas neautentiskas rīcības gadījumiem, kas konstatēti to pakalpojumos. Platformām būtu arī jāsadarbjas ar ES dalībvalstīm un iestādēm, lai atvieglotu dezinformācijas kampaņu un ietekmēšanas operāciju novērtēšanu un identificēšanu.
- *Dati par reklāmām, kas saistītas ar dezinformāciju par Covid-19.*⁴¹. Kodeksa parakstītājiem būtu jāsniedz dati, kas, ja iespējams, sadalīti par katru dalībvalsti atsevišķi, par politiku, kas īsteno, lai ierobežotu to pakalpojumos izvietotas reklāmas, kas saistītas ar dezinformāciju par Covid-19. Platformām un reklāmas tīklu operatoriem būtu jāsniedz arī šādi dati par politiku, kas ierobežo tādu reklāmu izvietojumu trešo pušu tīmekļa vietnēs, kuru mērķis ir piesaistīt reklāmas ieņēmumus, izmantojot dezinformāciju par Covid-19⁴².

Komisija stingri mudinās citas attiecīgās ieinteresētās personas, kas pašlaik nav parakstījušas kodeksu, brīvprātīgi piedalīties minētajā uzraudzības programmā.

5.2. ATBALSTS FAKTU PĀRBAUDĪTĀJIEM UN PĒTNIEKIEM

Faktu pārbaude ir būtiska, lai mums visiem būtu piekļuve ticamai informācijai, kā arī viedokļu daudzveidībai. Covid-19 krīze ir uzsvērusi, ka tiešsaistes platformām ir jāsniedz vairāk datu par dezinformācijas būtību, apjomu un ietekmi, kā arī jāsalīdzina un jānovērtē veikto darbību efektivitāte. Nesen tika izveidots Eiropas Digitālo plašsaziņas līdzekļu novērošanas centrs (*EDMO*), kura mērķis ir atbalstīt pārrobežu un daudzdisciplīnu neatkarīgu faktu pārbaudītāju un akadēmisko pētnieku kopienas izveidi, kas sadarbosies ar attiecīgajām ieinteresētajām personām, lai atklātu, analizētu un atmaskotu iespējamus

Novērtējumā īpaša uzmanība tiks pievērsta platformu veiktajiem pasākumiem, kuru mērķis ir identificēt, kontrolēt un novērst viltotas, maldinošas vai nepareizas informācijas izplatīšanu par ārstēšanu un slimību kā tādu, tās izplatību, kā arī valdību un valsts regulatīvo iestāžu veiktajiem pasākumiem, skatīt: <https://erga-online.eu>

⁴⁰ Dažas ieinteresētās personas ir izstrādājušas uzticamības rādītājus ziņu avotiem, piemēram, Žurnālistikas uzticamības iniciatīvu.

⁴¹ Skatīt, piemēram, *GDI* ziņojumus <https://disinformationindex.org/2020/05/why-is-tech-not-defunding-covid-19-disinfo-sites/>

⁴² Šajā nolūkā platformām būtu jāapsver iespēja izmantot uzticamības rādītājus, ko izstrādājuši neatkarīgi fakti pārbaudītāji/pētnieki vai citas ieinteresētās personas (piemēram, *GDI*, *NewsGuard*).

dezinformācijas draudus, tostarp Covid-19 jomā. Šajā sakarā labāka piekļuve platformu apkopotajām datu kopām, kas saistītas ar Covid-19, ir būtiska pētniecības mērķiem un labākai izpratnei par dezinformācijas draudiem un tendencēm. Turklāt ir vajadzīga īpaša pētniecības infrastruktūra, lai atklātu, analizētu un atmaskotu dezinformāciju un ārvalstu veiktas ietekmēšanas operācijas visā ES teritorijā. Tas viss būtu jādara saskaņā ar piemērojamo tiesisko regulējumu, tostarp attiecībā uz datu aizsardzību.

Rīcība

- Komisija aicina platformas paplašināt un pastiprināt sadarbību ar faktu pārbaudītājiem un aktīvi piedāvāt organizācijām visās ES dalībvalstīs, kā arī kaimiņvalstīs piekļuvi faktu pārbaudes programmām visās valodās.
- Komisija atbalstīs faktu pārbaudes un izpēti darbības⁴³, tostarp ar nesen izveidotā Eiropas Digitālo plašsaziņas līdzekļu novērošanas centra (*EDMO*) starpniecību.⁴⁴ ⁴⁵ Šādi, izmantojot tehnoloģisko infrastruktūru, rīkus un pakalpojumus, tiks atbalstīta neatkarīga daudzdisciplīnu kopiena Covid-19 dezinformācijas apkarošanas jomā.⁴⁶ *EDMO* varētu arī palīdzēt valsts iestādēm veikt izpēti un izveidot atbilstošas saiknes ar agrīnās brīdināšanas sistēmu.
- Komisija aicina platformas vienoties ar *EDMO* par sistēmu, kas nodrošina akadēmiskajiem pētniekiem privātumu aizsargājošu piekļuvi attiecīgo platformu datiem, lai uzlabotu dezinformācijas atklāšanu un analīzi.
- Komisija apsvērs iespēju darīt brīvi pieejamus dažus instrumentus, ko tā ir izstrādājusi nolūkā atklāt maldinošus vēstījumus un neuzticamus tiešsaistes avotus, lai darītu tos pieejamus faktu pārbaudītājiem.

6. VĀRDA BRĪVĪBAS UN PLURĀLISTISKU DEMOKRĀTISKU DEBAŠU NODROŠINĀŠANA

Pašreizējā Covid-19 krīze ir atklājusi risku, ka dažus pasākumus, kas paredzēti, lai risinātu “infodēmijas” problēmu, var izmantot kā ieganstu pamattiesību un pamatbrīvību ierobežošanai vai ļaunprātīgi izmantot politiskiem mērķiem Eiropas Savienībā un ārpus tās. Tāpēc jā saglabā modrība un jā nodrošina mūsu pamattiesību un kopējo vērtību ievērošana, kam vajadzētu būt pamatprincipam, reaģējot uz Covid-19. Šajā kontekstā brīvi un plurālistiski plašsaziņas līdzekļi ir būtiski, lai vērstos pret dezinformāciju un informētu iedzīvotājus.

⁴³ Piemēram, projekts “Reaģēšana ārkārtas situācijās veselības jomā savstarpēji savienotās sistēmās” (turpmāk “HERoS”), ar ko izstrādā jaunu metodi informācijas izguvei no sociālajiem plašsaziņas līdzekļiem attiecībā uz Covid-19 baumām un nepatiesu informāciju (papildu informācijai: <https://cordis.europa.eu/project/id/101003606>). Turklāt pamatprogramma “Apvārsnis 2020” mobilizē akadēmiskās aprindas, pētniecības organizācijas, praktiskus un privātus uzņēmumus vērsties pret maldinošu informāciju, attīstīt faktu pārbaudes spējas un tiešsaistes pārskatatbildību, kā arī veikt pētījumus par spēcīgas un neatkarīgas plašsaziņas līdzekļu vides nozīmi.

⁴⁴ <https://edmo.eu/>

⁴⁵ 2020. gada jūnijā tiks uzsākts *EDMO* otrais posms ar mērķi izveidot valsts/reģionālus centrus dezinformācijas pētniecībai. 2021. gadā tiks piešķirts papildu finansējums saskaņā ar programmu “Digitālā Eiropa”, lai nodrošinātu valsts/reģionālo centru klātbūtni visā ES. Ar topošās Digitālās Eiropas programmas palīdzību tiks nodrošināts pilnīgs *EDMO* ģeogrāfiskais pārklājums. Tikmēr Komisija centīsies panākt sinerģiju ar Eiropas Parlamenta sniegto finansējumu, 2020. gada vasarā izsludinot uzaicinājumu iesniegt priekšlikumus, kuru mērķis ir atbalstīt pētījumus par dezinformāciju, kas saistīta ar Covid-19.

⁴⁶ Tostarp piekļuve publiskām datubāzēm, faktu pārbaudžu repozitorijiem un privātuma aizsardzības mehānismiem, kas ļauj piekļūt platformu datiem, lai atvieglotu dezinformācijas atklāšanu, analīzi un atmaskošanu.

Vārda brīvība, kā arī plašsaziņas līdzekļu un pilsoniskās sabiedrības tiesības cieši uzraudzīt valsts rīcību šīs krīzes laikā ir tikpat svarīgas kā jebkad agrāk: publisko iestāžu pārskatatbildību nevajadzētu samazināt, aizbaidinoties, ka tās darbojas, izmantojot ārkārtas pilnvaras. Valsts iestādēm ir jānodrošina sava darba pārredzamība, kas palīdz veidot iedzīvotāju uzticēšanos un ļauj cieši uzraudzīt lēmumu pieņemšanu. Brīva informācijas plūsma veicina dzīvības un veselības aizsardzību, kā arī dara iespējamās un veicina sociālas, ekonomiskas, politiskas un citas rīcībpolitiskas diskusijas un lēmumu pieņemšanu⁴⁷. Visbeidzot, demokrātija atklāj savu patieso spēku un vērtību tieši krīzes laikā.

Krīzes laikā tika ziņots par problēmām, kas saistītas ar vārda brīvību,⁴⁸ tostarp tika ziņots, ka žurnālistiem, pilsoniskās sabiedrības organizācijām un akadēmiķiem ir ierobežota piekļuve informācijai, ka šāda piekļuve ir nepamatoti aizkavēta, ka žurnālisti ir saskārušies ar lielāku risku savai drošībai, tostarp draudiem un iebiedēšanu, vai ka viņi ir nepamatoti apsūdzēti dezinformācijas izplatīšanā.

Kopš krīzes sākuma Komisija ir cieši uzraudzījusi dalībvalstu veiktos ārkārtas pasākumus un to atbilstību Līgumam, kā arī ES tiesību aktiem kopumā un jo īpaši Pamattiesību hartai. Vairākās dalībvalstīs jau bija noteikumi, tostarp krimināltiesiska rakstura noteikumi, kas saistīti ar dezinformāciju, un viena dalībvalsts ieviesa īpašu jaunu noziedzīga nodarījuma veidu: dezinformācijas izplatīšanu ārkārtas stāvokļa laikā.⁴⁹ Tiesību akti, kas definē šos noziedzīgos nodarījumus pārāk plaši un ar nesamērīgām sankcijām, var ierobežot avotu vēlmi runāt ar žurnālistiem, kā arī izraisīt pašcenzūru,⁵⁰ radot īpašas bažas attiecībā uz vārda brīvību.

Komisija ar Eiropas Parlamenta atbalstu ir līdzfinansējusi vairākus projektus, kuru mērķis ir apzināt apdraudējumu un risku plašsaziņas līdzekļu brīvībai un plurālismam, atbalstīt pētniecisko žurnālistiku un sniegt palīdzību žurnālistiem, kam tā ir vajadzīga⁵¹.

Covid-19 krīze ir parādījusi, cik būtiska nozīme ir brīviem un neatkarīgiem plašsaziņas līdzekļiem kā pamatpakalpojumam, kas sniedz iedzīvotājiem uzticamu, faktuāli pārbaudītu informāciju un palīdz glābt dzīvību. Tomēr krīze ir arī pastiprinājusi jau tā sarežģīto ekonomisko situāciju nozarē, jo ievērojami samazinājās ieņēmumi no reklāmas, neraugoties uz lietotāju skaita pieaugumu⁵². Situācija ir īpaši sarežģīta mazāk aizsargātiem dalībniekiem un vietējiem un reģionālajiem plašsaziņas līdzekļiem. Attiecīgi tiek vājināta visas ES plašsaziņas līdzekļu ekosistēma un tās daudzveidība. Komisijas atveseļošanas un atjaunošanas pasākumu kopums palīdzētu risināt tūlītējas likviditātes vajadzības, izmantojot maksātspējas atbalstu un kohēzijas finansējumu, vienlaikus stiprinot nozares digitālos ieguldījumus un noturību, izmantojot programmas *InvestEU*, “Radošā Eiropa” un “Apvārsnis Eiropa”.

⁴⁷ “Slimību pandēmijas un uzskatu un vārda brīvība”, *David Kaye*, ANO īpašā referenta uzskatu un vārda brīvības veicināšanas un aizsardzības jautājumos ziņojums, 2020. gada aprīlis.

⁴⁸ Gadījumi ir dokumentēti Eiropas Padomes platformā žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzībai un ES līdzfinansētajā platformā par plašsaziņas līdzekļu brīvības kartēšanu <https://mappingmediafreedom.org/>.

⁴⁹ Ungārijas Kriminālkodeksa 337. iedaļas grozījums.

⁵⁰ Komisija ir skaidri norādījusi, ka demokrātija nevar darboties bez brīviem un neatkarīgiem plašsaziņas līdzekļiem un ka šajos laikos ir būtiski ievērot vārda brīvību un juridisko noteiktību.

https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/STATEMENT_20_567

⁵¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/media-freedom-projects>

⁵² Agrīnas aplēses liecina, ka ziņu izdevēju ieņēmumu samazinājums atkarībā no valsts var sasniegt 80 %. Paredzams, ka vismagāk tiks skarti mazi vietēja līmeņa izdevēji. <http://www.newsmediaeurope.eu/news/covid-19-and-the-news-media-journalism-always-comes-at-a-cost/>

Covid-19 krīze ir arī ievērojami saasinājusi līdzīgas problēmas visā pasaulē, tostarp tādas, ar kurām saskaras neatkarīgi plašsaziņas līdzekļi kā demokrātijas un cilvēktiesību aizstāvji. ES pārraudzīs notikumu attīstību saskaņā ar Rīcības plānu cilvēktiesību un demokrātijas jomā 2020.–2024. gadam⁵³. ES pievērsīs īpašu uzmanību situācijai austrumu un dienvidu kaimiņvalstīs un Rietumbalkānos.

Viss iepriekš minētais rada jautājumus par plašsaziņas līdzekļu un pilsoniskās sabiedrības spēju pilnībā īstenot savu lomu dezinformācijas un maldinošas informācijas apkarošanā.

ES ir jāpastiprina gan politiskais, gan praktiskais atbalsts neatkarīgiem plašsaziņas līdzekļiem un žurnālistiem ES un visā pasaulē, kā arī jāpalīdz pilsoniskās sabiedrības organizācijām to centienos uzraudzīt vārda brīvības un pilsoniskās telpas ierobežojumus un ziņot par tiem.

Rīcība

- Komisija turpinās cieši uzraudzīt ārkārtas pasākumu ietekmi uz ES tiesību aktiem un vērtībām, līdz visi pasākumi tiks pakāpeniski izbeigti, un turpinās sadarboties ar dalībvalstīm apzināto jautājumu risināšanā. Minētās uzraudzības rezultātā iegūtā informācija tiks izmantota gaidāmajā ikgadējā ziņojumā par tiesiskumu, ko publicēs 2020. gada trešajā ceturksnī⁵⁴, kā arī turpmākajā stratēģijā par Pamattiesību hartas efektīvu piemērošanu Eiropas Savienībā un Eiropas demokrātijas rīcības plānā.
- Komisija aicina dalībvalstis šajos krīzes laikos pastiprināt centienus, lai nodrošinātu, ka žurnālisti var droši strādāt⁵⁵ piemērotos apstākļos, un atzīt ziņu plašsaziņas līdzekļus par pamatpakalpojumu.
- Komisija aicina Parlamentu un Padomi steidzami pieņemt visaptverošu atveseļošanas pasākumu kopumu, kas palīdzētu atjaunot un stiprināt plašsaziņas līdzekļu nozares noturību, lai cīnītos pret dezinformāciju, kas saistīta ar Covid-19. Dalībvalstīm būtu maksimāli jāizmanto šis pasākumu kopums, kā arī ES ekonomikas pasākumi reaģēšanai uz Covid-19⁵⁶, lai atbalstītu krīzes smagi skartos plašsaziņas līdzekļus, vienlaikus respektējot to neatkarību. Visiem ES dalībniekiem atveseļošanas pasākumu ietvaros būtu jācenšas atbalstīt plašsaziņas līdzekļi.
- Lai papildinātu šos centienus, Komisija turpinās līdzfinansēt neatkarīgus projektus žurnālistikas, plašsaziņas līdzekļu brīvības un plurālisma jomā un atvieglos piekļuvi finansējumam un finansēšanas iespējām plašsaziņas līdzekļu nozarē⁵⁷.
- Līdz šā gada beigām Komisija saskaņā ar Eiropas demokrātijas rīcības plānu ierosinās rīcību nolūkā stiprināt plašsaziņas līdzekļu brīvību un plurālismu Eiropas Savienībā, un iesniegs Mediju un audiovizuālās jomas rīcības plānu, kura mērķis būs vēl vairāk atbalstīt šo nozaru digitālo pārveidi un konkurētspēju un veicināt piekļuvi saturam un plašsaziņas līdzekļu plurālismu.
- Komisija un Augstais pārstāvis īstenos šādas darbības:

⁵³ JOIN(2020)5, 2020. gada 23. marts.

⁵⁴ Plašsaziņas līdzekļi un pilsoniskā sabiedrība saskārās ar jauniem šķēršļiem, īstenojot savu lomu demokrātiskās debatēs šīs krīzes laikā. Šī situācija sīkāk būs aprakstīta Komisijas gada ziņojumā par tiesiskumu, kas aptvers visas dalībvalstis.

⁵⁵ Saskaņā ar Eiropas Padomes pamatnostādņēm par vārda un informācijas brīvības aizsardzību krīzes laikā (<https://www.coe.int/en/web/freedom-expression/freedom-of-expression-and-information-in-times-of-crisis>). Atbildes būtu jāsniedz arī par brīdinājumiem, ko izdevusi Eiropas Padome saistībā ar platformu žurnālistikas un žurnālistu drošības aizsardzībai.

⁵⁶ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_459

⁵⁷ Piemēram, ir pieejams Kultūras un radošo nozaru garantiju mehānisms, kura mērķis ir atbalstīt plašsaziņas līdzekļu nozares finansējuma vajadzības.

- uzsāks mērķtiecīgas darbības saskaņā ar publiskās diplomātijas programmām valstīs visā pasaulē, lai atbalstītu pilsoniskās sabiedrības dalībniekus uzticamas informācijas sniegšanā⁵⁸;
- turpinās attīstīt sadarbību ar pilsonisko sabiedrību, žurnālistiem un neatkarīgiem plašsaziņas līdzekļiem trešās valstīs, izmantojot reģionālu palīdzību un divpusēju atbalstu, lai apkarotu dezinformāciju un veicinātu faktu pārbaudi.
- Tiks pastiprināts atbalsts preses brīvības pārkāpumu uzraudzībai, atbalstot drošākas plašsaziņas līdzekļu vides aizstāvību un žurnālistu aizsardzību, tostarp sniedzot palīdzību ar ES cilvēktiesību aizstāvju aizsardzības mehānisma starpniecību un ciešāk sadarbojoties ar Eiropas Demokrātijas fondu.

7. IEDZĪVOTĀJU IESPĒJU PALIELINĀŠANA UN INFORMĒTĪBAS UZLABOŠANA

Kopš globālās pandēmijas izsludināšanas pieprasījums pēc pētniekiem, zinātniekiem un sabiedrības veselības ekspertiem ir bijis lielāks nekā jebkad agrāk. Covid-19 krīzes laikā gūtā pieredze liecina, ka ir svarīgi izplatīt informāciju no uzticamiem avotiem, ka lēmumi jāpieņem, pamatojoties uz zinātnieku un veselības aprūpes speciālistu ieteikumiem, un ka ir svarīgi arī uzturēt demokrātiskas debates. Tā liecina par problēmām, kas saistītas ar mainīgo tiešsaistes vidi⁵⁹. Lai vērstos pret dezinformāciju, ir svarīgi dot iedzīvotājiem iespēju kritiski analizēt informāciju tiešsaistē.

Šīs problēmas var labāk risināt, ja sabiedrība apzinās dezinformācijas un maldinošas informācijas draudus. Īpaša uzmanība būtu jāpievērš neaizsargātām grupām, piemēram, jauniešiem un bērniem, kas saskaras ar lielāku maldināšanas risku un tādējādi pakļauj sevi bīstamākām situācijām. Tas nozīmē, ka jāveicina iedzīvotāju plašsaziņas līdzekļu un informācijas lietotprasme, tostarp kritiskā domāšana, spēja identificēt dezinformāciju un digitālās prasmes un jāatbalsta lielāku iespēju sniegšana iedzīvotājiem kopumā⁶⁰. Šajā ziņā jau ir daudz paveikts, taču ir vajadzīgi papildu pasākumi, lai apzinātu sinerģijas, sadarbības iespējas un informācijas apmaiņu par noturības veidošanas pasākumiem nolūkā ierobežot dezinformācijas ietekmi. Ir arī svarīgi, lai iedzīvotājiem būtu pieejami resursi viņu dzimtajā valodā.

Rīcība

- Komisija, Padome, Augstais pārstāvis un Eiropas Parlaments apmainīsies ar paraugpraksi attiecībā uz noturības veidošanas pasākumiem, jo īpaši saistībā ar Covid-19 krīzes laikā gūto pieredzi.
- Digitālās izglītības rīcības plāna atjauninājumā, ko paredzēts pieņemt vēlāk 2020. gadā, tiks ierosināti pasākumi, kas palīdzēs apkarot dezinformāciju, savukārt programmas “Erasmus+” un Eiropas Solidaritātes korpusa programmas nodrošina finansēšanas iespējas projektiem, kas vērsti pret dezinformāciju. Komisija atbalstīs

⁵⁸ Piemēram, aplādes, atbalsts faktu pārbaudei un tīmekļsemināri.

⁵⁹ Piemēram, strauji parādās un izzūd atsevišķas krāpnieciskas tīmekļa vietnes, kas ļoti apgrūtina krāpniecisku darbību apturēšanu, jo tās pastāvīgi maina digitālo identitāti, kā arī melno sarakstu izveidi un patērētāju un platformu informēšanu.

⁶⁰ Piemēram, plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes projekti, atbalsts pilsoniskās sabiedrības organizācijām, kas palīdz iedzīvotājiem, un piekļuve satura pārbaudes rīkiem.

sociālo plašsaziņas līdzekļu lietotāju kritiskās domāšanas attīstību, izmantojot sagatavošanas darbības “Plašsaziņas līdzekļu lietotprasme visiem”⁶¹ projektus un drošāka interneta centru tīklu Eiropā.

- Komisija plāno, tostarp gaidāmajā Mediju un audiovizuālās jomas rīcības plānā, ierosināt darbības, kuru mērķis ir palielināt informētību un kritisko domāšanu starp dažādām grupām, jo īpaši jauniešiem, izmantojot sociālo plašsaziņas līdzekļu un ietekmētāju potenciālu. Tas balstīsies uz grozīto Audiovizuālo mediju pakalpojumu direktīvu, kurā noteikts, ka video koplietošanas platformām jānodrošina efektīvi plašsaziņas līdzekļu lietotprasmes pasākumi un instrumenti.
- ES iestādēm būtu koordinēti, izmantojot attiecīgos tīklus un iedzīvotāju iesaistīšanas instrumentus, jāizstrādā informētības uzlabošanas materiāli par dezinformācijas būtību, tās draudiem mūsu sabiedrības demokrātijai, kā arī instrumenti, kas pieejami dezinformācijas atklāšanai un reaģēšanai uz to, ar mērķi sasniegt dažādas grupas visās dalībvalstīs un partnervalstīs.

8. SABIEDRĪBAS VESELĪBAS UN PATĒRĒTĀJU TIESĪBU AIZSARDZĪBA

Īpaša Covid-19 krīzes iezīme ir bijusi tendence ļaunprātīgi izmantot patērētājus. Manipulācija, maldinošas tirgvedības metodes un krāpšana izmanto iedzīvotāju bailes, lai pārdotu nevajadzīgus, neefektīvus un potenciāli bīstamus produktus, atsaucoties uz nepatiesiem apgalvojumiem par šo produktu veselību uzlabojošām īpašībām, vai lai liktu patērētājiem iegādāties produktus par pārmērīgi augstām cenām. Lai gan šāda veida saturs var ietvert dezinformāciju, ja tas pārkāpj patērētāju tiesības, tas ir nelikumīgs un prasa citādu reakciju saskaņā ar patērētāju aizsardzības tiesību aktiem un no kompetento iestāžu puses⁶².

Pēc Komisijas aicinājuma platformas⁶³ ir izņēmušas miljoniem maldinošu reklāmu attiecībā uz nelikumīgiem vai nedrošiem produktiem.⁶⁴ Komisija koordinēja tīmekļa vietņu skrīningu (“sweep”), lai noskaidrotu, kur patērētāji ES saskaras ar saturu, kas popularizē nepatiesus apgalvojumus vai krāpnieciskus produktus saistībā ar Covid-19. Šajā pārbaudē, ko veica Sadarbības tīkls patērētāju tiesību aizsardzības jomā (CPC), tika veikta gan apjomīga tiešsaistes platformu pārbaude, gan padziļināta analīze par konkrētām reklāmām un tīmekļa vietnēm, kas saistītas ar produktiem, kuru pieprasījumu veicinājis vīruss. Rezultātā platformas ir izņēmušas vai bloķējušas miljoniem maldinošu reklāmu un produktu.

Valstu iestāžu sadarbības tīkls patērētāju tiesību aizsardzības jomā ir sadarbojies ar Komisiju, lai saskaņoti cīnītos pret šādu praksi. Komisija aicināja galvenās platformas⁶⁵

⁶¹ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/news/2018-2019-call-proposals-preparatory-action-media-literacy-all>. Šīs sagatavošanas darbības pēdējo uzaicinājumu (2018.–2020. gads) ir plānots publicēt 2020. gada 2. ceturksnī.

⁶² Eiropas Komisija ir arī aicinājusi dalībvalstu iestādes pastiprināt modrību un pielāgot savus kontroles pasākumus attiecībā uz pārtikas un uztura bagātinātāju piedāvājumiem un reklāmu tiešsaistē saistībā ar Covid-19 (https://ec.europa.eu/food/safety/official_controls/eu-co-ordinated-control-plans/covid-19_en), un ES krāpšanas apkarošanas birojs (OLAF) arī ir uzsācis izmeklēšanu https://ec.europa.eu/anti-fraud/media-corner/news/13-05-2020/inquiry-fake-covid-19-products-progresses_en.

⁶³ Uz Komisijas aicinājumu atsaucās šādas platformas: *Allegro, Amazon, Alibaba/Aliexpress, CDiscount, Ebay, Facebook* (t.i., *Facebook, Facebook Marketplace* un *Instagram*), *Microsoft/Bing, Google* (t.i. *Google ads* un *YouTube*), *Rakuten, Wish* un *Verizon Media/Yahoo*.

⁶⁴ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/lv/ip_20_938

⁶⁵ T.i., tirdzniecības vietas, meklētājprogrammas un sociālie plašsaziņas līdzekļi.

sadarboties ar patērētāju tiesību aizsardzības iestādēm un veikt proaktīvus pasākumus krāpniecības apkarošanai⁶⁶. Sadarbībai ar lielākajām tiešsaistes platformām ir rezultāti,⁶⁷ taču darbs būs jāturpina, jo īpaši saskaņā ar topošo digitālo pakalpojumu tiesību aktu.

Tomēr negodīgi tirgotāji atrod veidus, kā apiet platformu noteikumus, lai izmantotu patērētāju neaizsargātību, apietu algoritmiskās pārbaudes un izveidotu jaunas tīmekļa vietnes. Šāda prakse ir sastopama arī neatkarīgās tīmekļa vietnēs, kas piesaista patērētājus, izmantojot reklāmu, kura izvietota, piemēram, sociālajos plašsaziņas līdzekļos un e-pasta portālos, vai izmantojot sponsorētu ranžēšanu meklētājprogrammās. Tādēļ valstu patērētāju tiesību aizsardzības iestādes joprojām ir ļoti modras un turpinās sadarbīties ar Komisiju, lai aizsargātu patērētājus tiešsaistē⁶⁸.

Komisija pastiprina sadarbību un informācijas apmaiņu ar platformām, kā arī ar reklāmu pašregulējošām iestādēm, lai izstrādātu automatiskus instrumentus maldinošas reklāmas atklāšanai. Platformām līdz krīzes beigām būtu regulāri jāziņo par savu pasākumu efektivitāti un jaunām tendencēm.

Daudzas krāpnieciskas tīmekļa vietnes izmanto domēnu nosaukumus un atslēgvārdus, kas saistīti ar Covid-19, piemēram, “corona”, “maska” vai “vaccīna”⁶⁹. Šīs tīmekļa vietnes ir īpaši kaitīgas, jo tās nepatiesi rada priekšstatu, ka ir likumīgas vai valdības tīmekļa vietnes. Komisija sadarbojās ar domēnu nosaukumu nozari, lai dalītos ar labu praksi un novērstu spekulatīvu un ļaunprātīgu domēnu nosaukumu izmantošanu⁷⁰, un vienojās par līdzīgiem pasākumiem ar “.eu” domēna operatoru *EURid*⁷¹.

Rīcība

- Atbalsts valstu patērētāju tiesību aizsardzības iestādēm Patērētāju tiesību aizsardzības sadarbības tīklā ietvers finansējumu to spējai dinamiski uzraudzīt tirgus. Ilgtermiņā Komisija izskatīs iespēju nodrošināt kopīgu instrumentu kopumu, piemēram, tiesu ekspertīzes novērošanas centru digitālajiem tirgiem ar īpašiem rīkiem, kas ļautu veikt izmeklēšanu tiešsaistē un pārbaudīt problemātisku praksi saistībā ar Covid-19⁷².

⁶⁶ Piemēram, atklājot produktus, pēc kuriem ir liels pieprasījums un kuru tirdzniecībā tiek izmantota maldināšana nolūkā iegūt nepamatotas priekšrocības, un izmantojot automatizētus līdzekļus, lai proaktīvi izskaustu maldinošas reklāmas un “brīnumlīdzekļus”, kam nelikumīgi tiek piedēvētas veselību uzlabojošas īpašības.

⁶⁷ Piemēram, *Google* ir bloķējis vai izņēmis vairāk nekā 80 miljonus ar Covid-19 saistītu reklāmu (visā pasaulē), *eBay* ir no sava globālā tirgus bloķējis vai izņēmis vairāk nekā 17 miljonus produktu, kas pārkāpj ES patērētāju tiesību aizsardzības noteikumus.

⁶⁸ Komisija izdeva norādījumus, lai palīdzētu patērētājiem identificēt iespējamus ar Covid-19 saistītus krāpšanas gadījumus un izvairīties no tiem, iepērkoties tiešsaistē: https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_lv

⁶⁹ Komisija arī cieši sadarbojas ar Eiropolu un reģistratūrām, lai atvieglotu informācijas apmaiņu, kas ļauj ātri atklāt, ziņot un dzēst ar Covid-19 saistītas tīmekļa vietnes, kuras izmanto noziedzīgiem mērķiem: https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/documents/catching_the_virus_cybercrime_disinformat

⁷⁰ Tas ietver pasākumus, kuru mērķis ir pārbaudīt reģistrēto personu datu precizitāti un derīgumu attiecībā uz domēnu nosaukumiem, kas satur ar Covid-19 saistītus atslēgvārdus, un ziņošanu par aizdomīgu reģistrāciju attiecīgajām iestādēm, piemēram, patērētāju aizsardzības aģentūrām un tiesībaizsardzības iestādēm. Skatīt arī <https://www.icann.org/news/blog/keeping-the-dns-secure-during-the-coronavirus-pandemic>

⁷¹ <https://eurid.eu/en/news/doteu-covid19-measures/>

⁷² Komisija koordinēs sadarbību starp *CPC* tīklu un domēnu reģistriem, kā arī maksājumu pakalpojumu sniedzējiem, lai efektīvi novērstu patērētāju krāpšanu.

- Tiks pastiprināta starptautiskā sadarbība un pieredzes apmaiņa (piemēram, Starptautiskais patērētāju aizsardzības iestāžu tīkls), lai veicinātu ES pieeju patērētāju maldināšanas novēršanai Covid-19 kontekstā⁷³.

SECINĀJUMI

ES rīkojās, reaģējot uz draudiem, ko Covid-19 krīzes laikā radīja dezinformācija, maldinoša informācija un ārvalstu veiktas ietekmēšanas operācijas. Tomēr iespējamā ietekme uz iedzīvotāju veselību un mūsu sabiedrības stabilitāti, kā arī tās atklātās nepilnības liek turpināt centienus, lai pastiprinātu šo darbu. Covid-19 krīze ir kļuvusi par pārbaudījumu, kas parāda, kā ES un tās demokrātiskā sabiedrība risina šo problēmu. Pamatojoties uz apzinātajām problēmām, līdz šim gūto pieredzi un ierosinātajiem īstermiņa risinājumiem, ES sabiedrība un tās demokrātiskā pārraudzība ilgākā termiņā varētu kļūt spēcīgāka, noturīgāka un labāk sagatavota nākotnes izaicinājumiem.

Komisija un Augstais pārstāvis ātri uzsāks šajā paziņojumā ierosināto darbību īstenošanu, veidojot pamatu ilgtermiņa pieejai, kas būtu daļa no Eiropas demokrātijas rīcības plāna, kurš būtu jāiesniedz gada beigās, kā arī no gaidāmā digitālo pakalpojumu tiesību akta.

⁷³ Pamatojoties uz Patērētāju tiesību aizsardzības sadarbības tīkla kopējo nostāju, kurā identificētas visbiežāk sastopamās ar Covid-19 saistītās krāpnieciskās darbības, ESAO ir izstrādājusi norādījumus par to, kā identificēt krāpnieciskās darbības (publiskoti martā).

<http://www.oecd.org/coronavirus/policy-responses/protecting-online-consumers-during-the-covid-19-crisis-2ce7353c/>

https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/consumers/enforcement-consumer-protection/scams-related-covid-19_lv